

Jutro, pol pet, svetleje od somraka, več kot svit in le še ne dan. Kar dobro sem spal tam na zadnjih sedežih v avtu in prav neverjetno je, da stojim tukaj. Na Kanalstraße v kraju Holtenau, predmestju Kiela. Prebudila me je budilka na mobilniku, še ves zaspan sem si obul čevlje in zakorakal v jutro. Sam samcat, daleč naokoli nikogar. Hiše še s temnimi okni. Ob pomolu pred mano je zasidranih nekaj jadrnic, v ozadju, če pogled zdrsne po kanalu, se svetlika fjord, v Kielu pa še gorijo cestne svetilke. Listje javorja nad mano še nekoliko zastre zgodnjo svetlobo, vendar čutim, da bo dan lep. Vroč poletni dan. Kakor včerajšnji, ko je trepetalo nad polji, ko so bile suhe bilke rumene kot méd in me je presenetilo, da avtocesta sploh ni speljana do Kiela, da je zadnje kilometre treba po regionalni cesti. Obvozil sem središče mesta in se zapeljal čez most na drugo stran kanala, ki povezuje Baltik in Severno morje, globoko pod mostom teče, in ko se pelješ tam čez, vse skupaj nekoliko spominja na Ameriko, na reko Hudson, le da so reko tukaj spodaj pač umetno izkopali.

Po Kanalstraße počasi pripelje vozilo. Vinsko rdeči BMW karavan. Moški, ki izstopi, ima na sebi modre hlače z oprsnikom. Prihaja proti meni, pomislim, da ribiči ne vozijo BMW-jev.

»Ste vi sin mojega kamerada?«

»Kamerada?«

»No, Walterja, pač.«

Dam mu roko in rečem: »Sem, ja. Oziroma, ne sin.«

»Kaj pa potem?« vpraša ribič in se zasmehi. Videti je že zelo buden, gladek obraz, lasje kot siva krtača. Lepe poteze ima, ni videti kot pomorščak. Kot bi uganil, kaj premišljuje, in kot bi hotel dokazati nasprotno, iz žepa privleče na plano pipo in zeleno plastično vrečico s tobakom. Natlači pipo, jo prižge in še vedno ni videti tako, kot si predstavljam nekoga, ki v samoti preživlja dneve na morju. Oba v zadregi stojiva drug ob drugem in jaz pomignem proti kanalu, kjer točno pred zapornico ob privezu sloni ribiški kuter. »Vaša barka?« vprašam, in videti je točno kot običajni ribiški kuter. Bela enojambornica z jekleno ograjo, komandno kabino in lesenim krmilom. Pričakoval sem nekaj podobnega.

»Ja, moja, ampak danes greva ven z drugo. Tole tukaj uporabljam za na odprto. Če je sezona slanikov, ali pa kdaj tudi za na trske. Danes greva s ta micenim. Tamle v pristanišču je.« Z glavo pomigne proti otočku z zapornico sredi kanala in jaz prikimam in ugibam, kje bomo ribarili.

»Mogoče je Walter zaspal. To se mu kdaj pa kdaj zgodi. Zadnje čase v bistvu kar pogosto,« reče ribič, in še, da mu je ime Josef Neuer. Meni bi prijala kava. Za hip občutim željo, da bi sedel nekje v svojem življenju, v svoji kuhinji, da ne bi stal tukaj z Josefom Neuerjem.

Walter je včeraj hotel še, da bi pri njem prespal. »Takrat sem te več kot dovoljkrat čuval.« Toda zame bi bilo to po skupnem večeru skoraj dvajset let pozneje preveč, zato sem mu zamomljal nekaj o hotelu in bil vesel, da mi je uspelo oditi. »Fant, le glej, da mi ne zaspiš,« je še zaklical za mano, prislonjen na vrata, rahlo pijan in star osemdeset let. Kaj čudna podoba zame, saj v glavi pravzaprav nisem hranil nobene druge več.

»Pridi, greva. Walter je bil že dostikrat z mano na barki,« reče Josef Neuer in ob peti gumijastega škornja iztrka pipo. Z njegovim avtom pod rampo zapeljeva na otoček z vodno zapornico. V zrak pomoli izkaznico in pove, ne da bi pogledal proti meni: »Zaradi 11. septembra«. Kot da bi to vse pojasnilo, kot da bi se tudi ribiči v četrti Kiel-Holtenu legitimirali pri CII, kadar bi želeli v pristanišče. Stopiva na ozko železno brv nad vodno zapornico, voda v bazenu s kovinskimi stenami je polna meduz. Mrgoli jih, kakor saga v hladni češnjevi juhi, ki jo je ob poletnih dneh pripravljala moja mati. »Veter piha z vzhoda,« reče Josef Neuer. »V tem vetru jih prinese do zapornice in v kanal. V takem ne uloviš nobene ribe. Nekaj dni se že kuha. Do vratu alg in meduz.« Na travniku stoji rdeča lesena hišica na kolesih in skozi okno na zadnji strani je videti vse do višine stropa naložene mreže in boje. Neuer odpre obešanko in mi poda oranžne gumirane hlače in gumijaste škornje. »Bi morala bit prava številka. So še ženine, ni bila ravno velika.«

Bila, je rekel, in kaj je njegova žena pravzaprav sploh počela na barki? A to ne prinaša nesreče, pomislim, in potem se napotiva k majhnemu plitkemu čolnu z zunanjim motorjem ter se odpeljeva, stran od zapornice, po kanalu proti kopnemu. Mimo skladiščnih hal, velikih betonskih silosov in ladjedelnice. Nad nama se v visokem loku pne avtocestni most. Naproti nama plujejo štiri tovarne ladje, ena za drugo, zložno kot velikanske živali. Skoraj neslišne so, slišati je samo najin mali motor. Nebo je sivomodre barve, pred rumenkasto rdečo progo svetlobe na obzorju so obrisi dreves na obrežju.

»A si še vedno tu,« je rekel Walter, ko me je pred nekaj dnevi poklical v Hamburg, v pisarno. Bilo je zgodaj zvečer, nič posebnega zame, da sem še sedel za pisalno mizo in delal. Tajnica je že odšla in kot vedno vklopila prevezavo neposredno na moj telefon. Primer pred mano je bil preprost in listine postopka jasne, potem pa je nenadoma zazvonil telefon in Walter je brez pozdrava rekel ta stavek.

Ne spomnim se več, ali sem pričakoval, da me bo kdo poklical, in ali me je začudilo, ko je zazvonil telefon, ali pa sem morda brez pomišljanja dvignil slušalko. Ob tej uri je običajno klicala samo Sarah in z njo sva na hitro izmenjala nekaj besed. In če se mi je zavleklo, mi je dala na telefon še otroke, da sem jim lahko voščil lahko noč. Toda Sarah me že nekaj tednov ni več klicala.

Po glasu ga nisem prepoznal. Morda po toliko letih niti ne bi bilo mogoče. Walter se je pogovarjal z mano, kot da bi moral vedeti, kdo je, in kot da bi pravzaprav čakal na njegov klic. »Tega je že davno,« sem se v nekem trenutku slišal reči in v mislih sem ga videl v Güstrowu. Kako je v svetlomoder ford escort, ki si ga je ravno takrat, takoj po padcu zidu kupil v Hamburgu, nalagal kartone, in kako sem jaz stal ob avtu in gledal, kaj počne. »Zakaj pa zdaj greš?« sem ga takrat vprašal. In on mi je odgovoril: »Tega verjetno ne bi razumel.«

»Pa saj zdaj je konec,« sem rekel. »Lahko se odpelješ, kamor hočeš in kolikorkrat hočeš.« Vrt pred njegovo garažo je bil brezbarven in gol. Leto se je prevešalo in mislim, da me je zmedlo predvsem to, da je odhajal tik pred božičem, in tako, kot da bi se mu mudilo.

Walter je bil takrat star šestdeset let. Zame pač starec, bilo mi je trinajst let. Šele pred kratkim sva se spoznala, pol leta pred tem, v Güstrowu. Z materjo sva se preselila tja takoj, ko sem prejel šolsko spričevalo, tako je storila vsakokrat. Tri leta sva stanovala v Leipzigu in zdaj je hotela na novo zaživeti v Mecklenburgu. »Tam je lepo mirno. In pred nosom bova imela jezero Inselsee. Bolnišnica mi bo dala enoinpolsobno stanovanje. In ti si boš lahko takoj poleti poiskal nove prijatelje.« Poskušala me je spraviti v dobro voljo, toda sploh ji ne bi bilo treba. Vesel sem bil, da se bom rešil Leipziga. Prijateljev nisem imel, vsaj nikogar, ki bi ga lahko zares pogrešal, in zameril sem ji samo to, da se ob vseh njenih mrzličnih selitvah ni nikdar več preselila v Berlin. Tja, kjer me je rodila.

Kot medicinska sestra je vedno zlahka dobila novo službo in ne vem, pred čim je bežala. Je bila kriva neustaljenost, dolgčas, njen način soočanja z ujetostjo v Nemški demokratični republiki, ali pa je bil vendarle beg pred propadlima ljubezenskima zvezama v Leipzigu in pred tem v Jeni. Ko sva se preselila v Güstrow, je bila stara šele 32 let, rodila me je pri devetnajstih in nobeno ljubimkanje ni šlo tako daleč, da bi imela še drugega otroka. Nekako sva bila vedno sama. Noben moški se ni preselil k nama, mene ni vpletala, za ceno tega, da sem moral relativno zgodaj sam ostajati v stanovanju, ker je imela nočno ali pa ker je pač bila pri katerem od svojih fantov. Ko sem se po takšnih nočeh potem zgodaj zjutraj zbudil, pa je vendar vedno sedela v kuhinji, pila kavo in kadila. Še vedno je imela na sebi sestrsko haljo s tablico z imenom nad prsmi, na pogled je bila utrujena in nekako zadovoljna. Ko sem šel v šolo, mi je pripravila zajtrk, in poleti, med počitnicami, ko sva prišla v Güstrow, sva oba spala do poldneva.

Hodila sva v kopališče ob Inselsee in s trimetrške skakalnice sem skočil na glavo, česar si v Leipzigu še nisem upal. Lahno sem se zibal na skakalni deski, gledal sem dol in strah me je bilo samo tega, da bi me obrnilo in da bi s hrptom treščil v vodo. Mesto je bilo majhno in v primerjavi z Leipzigom prava vas, tu tudi grad ni nič pomagal. Najino stanovanje je bilo v bloku s samo štirimi nadstropji, in res sem dobil svojo sobo, ozko dolgo čumnato s pogledom na cesto in cestno svetilko pred oknom.

Walter je stanoval čez cesto, v razpadajoči vili. Njegovo stanovanje je bilo v pritličju, na vrtu je imel staro sadno drevje, grmovje in travnik. Za našim blokom so imeli stanovalci majhna zemljišča, na katerih so pridelovali zelenjavo.

Walter je v bolnišnici preoblačil postelje. Se pravi, uporabljene posteljne odeje in posteljnino so mu prinašali v klet, odeje, s katerimi so se bolniki pokrivali dneve in dneve ali pa so pod njimi celo umrli, in Walter jih je dezinficiral, jih na novo preoblekel in jih zlagal pred svojo kletno luknjo kot avtomobile na parkirišču. Njegova prošnja za izselitev iz države je bila v postopku že pet let in izgnali so ga v to klet. Dolga leta je bil vodja sterilizacijskega oddelka, potem so ga odstavili in ga poslali v najbolj zakoten kot njegovega oddelka. Lahko bi se temu izognil, lahko bi se umaknil in si poiskal službo drugod. A tega ni hotel. Zanj je ta preizkušnja v kleti pač bila del igre. Moja mati se je z njim zapletla v pogovor, ko mu je neka druga sestra tam v tisti čumnati brez oken pod neonsko razsvetljavo navrgla: »A si še vedno tu.« In je on zarohnel nazaj: »Od mene že ni odvisno.«

Ribič upočasni motor in ga končno povsem izključi. Z dolgim kovinskim kavljem preišče dno kanala. Tik ob obrežju sva, tam je malo nasutega peska in nekaj redkih grmov.

»Ali drugače hodite ribarit z ženo?« sem vprašal v jutranjo tišino, ki je nastala v hipu, ko je izključil motor. Gotovo je že mrtva. Rad bi, da bi o tem spregovoril, ne vem, zakaj. Rekel je »ni bila ravno velika«. Bila.

Josef Neuer je našel mrežo in jo začel vleči iz vode. »Vedno sva plula skupaj. Dvajset let. Ko je naš ta micen odšel od hiše, se mi je pridružila. 'Kaj pa naj počnem doma?' je rekla. Meni to najprej sploh ni dišalo. Ampak potem se je izkazalo, da je imela dober nos. Vrž' mreže tam in tam in naslednji dan bodo polne. Fant, glej ti to, sem si mislil,« je rekel in kar požrl pol stavka in tudi mreže ni več vlekkel iz vode. »In potem lani en dan ni šla z mano, ker se ni dobro počutila in ko sem prišel domov, je sedela na stolu. Mrzla.«

Pogledam ga in ni mi žal, da sem ga vprašal. Mimo naju pluje trajekt, živordeč trup ima in na njem piše »Danube Highway«. Neuer gleda za njim in potem spet vleče mrežo na krov. Na rokah ima modre gumijaste rokavice, razcefrana telesa meduz v pentljah se svetlikajo v soncu kot koščki ledu. Končno ena riba, taka s temnozelenimi progami po hrbtu. Nič se ne premetava, prej je videti, kot da se izteguje. Neuer jo počasi izvije iz mreže in reče: »Ta prv ulov ostriz, ceu let bo križ.« Oba se smejiva.

»Kaj pa potem ste, če niste Walterjev sin? Moj pobč pride, mi je rekel, in da si bil ali ste bili včasih čisto nori na ribičijo.«

»Bila sva soseda v Güstrowu, mogoče še kaj več. Mislim, prijatelja.«

»Mogoče prijatelja?« Neuer zloži mrežo kot kos perila in jo vrže pred noge. Še enkrat si natlači pipo in me pogleda.

»O Güstrowu in o vsem tam čez Walter ni dosti govoril. Če pa je kdaj kaj povedal, potem o vaju. Nikdar o Stasiju in te reči. Vedno o tvoji mami in kakšna sreča je bila zanj. Tako lepa mlada ženska na koncu njegovega življenja in da je njenemu sinu lahko bil kot oče. Sijajen fant, je rekel. Le da vaša mama ni hotela z njim na Zahod, celo ko je padel zid. Da je bila preveč strahopetna.«

»On je bil preveč strahopeten, da bi ostal,« sem rekel, in počutil sem se neprijetno kot takrat, ko sem samo pomislil na to, ko je Walter zlagal svoje reči v avto in takoj potem za vedno izginil. Nisem hotel, da gre, ampak kako naj bi mu to povedal?

»Kako ste prej mislili, ko ste rekli 'moj kamerad'?« sem hitro vprašal Neuerja.

»Tako se pač reče. Walter mi včasih kaj pomaga. Ko v Holtenuu prodajam ribe. Ali pa mi kdaj skoči po vabe ali kaj takega.«

»Moj najboljši prijatelj je tukaj ribič,« mi je, nasprotno, rekel Walter, ko me je poklical v pisarno, in da naj pridem k njemu in da bomo šli z barko lovit ribe. Rekel sem, da pridem.

Hlepel sem po vsem, kar bi me spravilo iz monotonije, iz večnega vsakdana v pisarni in iz stanovanja. Odkar se je Sarah odselila, se v njem nisem več dobro počutil. Pol leta prej bi se ga otresel.

Tistega dne, ko me je Sarah zapustila, sem se iz pisarne vrnil domov. Kot vedno. Samo kasneje. O tem sva se pogovorila tako kot o vsem zadnjih šest mesecev. Pustiti drugemu, da pove, vprašati podrobneje, pripovedovati o sebi. Družinska terapevtka, ki sva jo obiskovala na željo Sarah, je nekega dne vprašala: »Ali ljubite svojega moža? Tega si morate zares želeli, drugače si lahko tole tukaj prihranimo.« Sarah prav zares ni vedela, kako naj odgovori, in nekaj tednov po tistem se je izselila. Otroci so živeli izmenično pri njej in pri meni, in ko so bili pri meni, sem se samemu sebi zdel tuj. Kot da sploh ne bi bil njihov oče, temveč prej kakšen stric. Vsaj svojo staro otroško sobo so še imeli, v njej se ni nič spremenilo.

Tisti dan, ko se je izselila, so bili zame najhujši robovi pohištva na preprogi. Krog namesto krožnika, na katerem je stal cvetlični lonec, pravokotnik namesto bidermajerskega predalnika, majhni vtisi nog stolov pri jedilni mizi, ki so bili videti kot odtisi pasjih tac. Nenehno sem moral pogledovati tja. Videti je bilo, kot da bi moja družina odšla po nakupih ali na rekreacijo, kaj vem, kam. Samo ti odtisi so bili novi.

Walter se je včeraj hotel pogovarjati o moji materi. Ko sem sedel v njegovem podstrešnem stanovanju v Kiel-Holtenauu, sem to kmalu začutil. Cesta me je vodila od mosta čez kanal proti vodi. Ulica se je vila po hribu navzdol skozi predel opečnatih hiš. Nekatere so imele dve čeli in so bile videti kot dve povezani hiši. Zapeljal sem do konca klanca, do kanala, in parkiral pred otočkom z vodno zapornico. Na točki, kjer se Kielski fjord izliva v kanal, ki povezuje Baltik in Severno morje, je bila majhna kavarnica, hiša na samem, tudi opečnata in našarjena s pomorskimi potrebščinami. Bilo je pozno popoldne, mlad par je v prostoru, v katerem so bili ob stenah zloženi stoli kot pri šolskem disku, plesal tango. Bila sta čisto sama, moški je imel oblečeno obleko peščene barve, ženska pa temno obleko do kolen. Večina gostov je sedela zunaj, sonce je bilo nizko, pili so pivo in vino. Niso bili videti kot turisti, vendar tudi ne kot ljudje, ki bi sodili semkaj. Morda so pač prišli sem iz Kiela in čez fjord na kozarec piva po službi. Prisedel sem in kmalu nisem hotel več oditi. Tik pred nami je pristala ruska ladja. Naloženi kontejnerji so bili videti kot igračka, ki se je ponesrečila in zrasla. Z ladje je skočil mornar in na privez navil vrv. Z majhnega čolna so napolnili rezervoarje in čez nekaj minut jih že ni bilo več.

Počutil sem se kot na Nizozemskem ali v Veliki Britaniji ali na Danskem. Nisem vedel točno, toda čutil sem, kot bi se moja realnost rahlo zamaknila in kot bi bil jaz sam ob strani lastne življenjske poti. To mi je ugajalo - samo to sem si tega dne želel in niti pomisliti nisem upal, da bi se uresničilo.

Vendarle sem se odpravil naprej in poiskal Walterjev naslov. Ko mi je odprl vrata, se me je zelo razveselil. V njegovih bledomodrih očeh pod košatimi sivimi obrvmi so se svetile solze in glas mu je rahlo podrhtaval, ko me je objel in rekel: »Lepo, da si prišel.«

Nekoliko kasneje je v kuhinji iz lonca izvlekel sipo. Ravnokar sem sedel in on je z vilico dvignil orjaško žival iz lonca in jo kot trofejo položil na kuhinjsko desko. Gledal sem majhne rdeče priseske na lovkah glavonožca in težko kožnato belo telo. »Kuhati jo je treba s tremi zamaški rdečega vina, zaradi taninske kisline,« je povedal Walter, kot da bi mi zaupal družinski recept.

Razrezal je sipo in majhne koščke prelil z mešanico olivnega olja, česna in peteršilja. Okus je bil enkrat, skoraj nič po ribi, in bila je neprimerljivo mehkejša, kakor je bila videti.

»To je najboljše od vseh morskih sadežev, kar sem jih zadnje čase jedel,« je rekel Walter, jaz pa sem vprašal: »In lovite jih v Baltiku?« Hotel sem pač nekaj reči. »Seveda ne,« je rekel Walter, spremenil temo in potem brez premora govoril samo o moji materi. Takrat v Güstrowu jo je ljubil in jaz sem to vedel, s svojimi trinajstimi leti sem to jasno občutil, tudi zato, ker Walter tega sploh ni skrival. Za mojo mater ni prišel v poštev, tudi to mi je bilo jasno kot beli dan. Poznal sem njen tip moškega, še predobro, in njen tip moškega Walterju ni bil podoben. Bil ji je všeč, vendar ga je držala na distanci. On pa se ni pustil zmesti, prinašal ji je rože in ob večerih stal pred vrati s steklenico vina. Nikoli nisva šla k njemu v vilo in mislim, da se je tudi Walter pri naju počutil varnejšega. Ni bežal samo pred svojo osamljenostjo. V prvem nadstropju v vili je stanoval njegov naslednik, novi šef bolnišničnega sterilizacijskega oddelka, in ni zgrešil prav nobene priložnosti, da ga je lahko šikaniral. Denimo, zamenjal je ključavnico na vežnih vratih, ali pa je ob drugi uri ponoči vrtel vojaške koračnice, in včasih je v Walterjevem stanovanju celo gorela luč, čeprav je točno vedel, da jo je izklopil, ko je odšel iz stanovanja.

»In tvoja mama? Kaj kaj počne?« je vprašal Walter ter z mize pospravil ostanke sipe. Še vedno je bilo vroče in oblečeno je imel belo srajco s kratkimi rokavi in nekoliko razvlečene črne hlače iz blaga. Srajco je imel odpeto in lahko si videl njegovo mehko staro kožo, posejano z materinimi znamenji.

Z roko sem vrtel vinski kozarec in zrl v rob, kjer se je lomil soj sveče. »Dobro se ima. V Münchnu živi. Odprla je zasebno nego bolnikov in dobro zasluži. Še enkrat se je poročila, z Avstrijcem, s katerim tudi skupaj delata. In pri osemtridesetih je še enkrat rodila. 'Na Vzhodu sem bila normalna mati in na Zahodu sem zdaj tudi', vedno pravi.« Pogledal sem ga in vedel, da tega noče poslušati, toda nisem se hotel ozirati nanj.

Še naprej sva se pogovarjala o starih časih. Kako me je naučil loviti ribe, blestivke za ostriže in ščuke, in kako sem počepnil in se mu čisto približal, ko mi je prvič kazal, kako zarežeš v vrat, pri srebrnkasti rdečeoki, njen lep luskinast život je bil videti, kot bi imela oblečeno viteško verižno srajco.

Še posebej mi je ostal v spominu en dan v tem poletju. Dolgo, preden so množice v Leipzigu šle na ceste, in tudi tedne, preden je Madžarska odprla meje. Bilo je vroče, konec tedna. Za vrtički pri našem bloku je na ograjo mejil park, na eni od zelenic v njem so moški igrali nogomet. Debeli brezoblični moški v širokih hlačah do kolen. Sedel sem pred ograjo na strehi zajčnika, ki je bil last nekega stanovalca bloka. V naročju sem držal enega od kunčkov, bil je sivo-bel in zanj sem prevzel nekakšno odgovornost, od prvega dne, ko sva se pripeljala, pa do

zakola tik pred božičem. Strešna lepenka pod mano je bila topla in sedel sem po turško in za mano sta stala moja mati in Walter in vriskali smo in kričali in navijali . Potem sem videl, kako se nam je po vrtu približeval moški, ki je živel v hiši nad Walterjem in počenjal tiste neverjetne reči. Bil je v telovadnih hlačah in beli spodnji majici in v rokah je držal vrtno škarje. Še nikoli ga nisem videl tako od blizu in ko sva se spogledala, je njegovo gibanje za trenutek zastalo. Moja mati je objela Walterja in tudi ona je pogledala proti moškemu in to je bil edini nežni dotik med njima tega pol leta.

Josef Neuer je s pritiskom na gumb vključil motor na čolnu. »Zdaj pa glejva, da jo popihava,« je rekel. Tudi v zadnji od dvajsetih vrš je bilo samo nekaj velikih rakovic in volnokleščih rakov in nobene jegulje, tako kot prej v mrežah ni bilo morskih plošč in ostrizjev. »Japonci in Španci jih lovijo že kot jegulje ličinke in če daš stran ta micene, kako naj ta stari potem pridejo k meni v vršo?« Sedim spredaj, on pa na krmi, v klopi med nama pa plava ulov. Klop ima pokrov in Neuer je tja noter vrgel ribe. Zdaj ima na sebi samo še vrhnje in spodnje hlače in oranžne naramnice gumirane opreme svetlo žarijo na njegovih porjavelih plečih.

Medtem se je Neuer dokončno odločil, da me bo tikal in je snel »Vi« kot pretesno kravato. »Veselim se že zime. Ko ne bo več vsega tega z meduzami in algami. V tem vremenu ni nobenega pametnega ulova,« reče z močnim glasom, da bi preglasil motor. »Ker, veš, takrat bo po drugi strani sicer mrzlo, ampak ni hudega. Potem se spet polnijo mreže in ribe se ti ne pobelijo, samo po eni noči v mreži, meso pa je čisto mehko. In potem imaš še trske. Trska je zimska riba, najboljša, kar jih je.

Plujeva proti Kielu in na kanalu je zdaj precej prometa. Proti nama jadra ducat jadrnic. Zbrale so se pri zapornici Holtenau in jadrajo naprej proti Severnemu morju, nanizane kot na biserni ogrlici.

Na kuhinjski mizi se mi nabira davčna dokumentacija, je malo prej rekel Neuer. Davčne napovedi je vedno urejala žena. Poleg tega mora v tem vremenu eno uro zalivati njene rastline na vrtu. Včasih ne ve točno, kaj sploh zaliva. Prav rad bi videl, da bi se za en dan vse malo ustavilo. Ko je umrla žena, je pobegnila ena mačka, z drugo mačko pa, pravzaprav mačakom, ta sivim, ki mu je vedno šel na živce, zdaj živita sama v prazni hiši in se počasi privajata drug drugega. Neuer sploh ni rekel, da jo je ljubil, niti tega, da jo pogreša, toda imel sem občutek, da je to jutro ves čas govoril samo o tem.

In zdaj sva na velikem ribiškem kuterju na Kanalstraße in Neuer prodaja ribe. Sedim naslonjen na ograjo in kadim cigareto. Walter mi jo je dal brez komentarja in prav tako brez komentarja je prezrl dejstvo, da ga zjutraj ni bilo. »No, Walting, a s'se naspal,« je rekel Neuer.

Ljudje počasi kapljajo. Vedo, kdaj bo ribič prodajal ribe. Nekoliko se pomudijo, poklepetajo z Neuerjem in Walterjem o vremenu in ribah, ki jih trenutno ni na pretek. Neuer ima na roki, s katero prijema ribe, volneno rokavico, v drugi roki pa drži nož in jih čisti. Drobovje meče čez ograjo in galebi se vreščeč pulijo zanj. Ribo dene v vrečko, jo poda Walterju in pove ceno. Walter poračuna in polaga denar v majhno kovinsko blagajno. »Žena me je naučila, da moram

biti prijazen do strank,« je prejle rekel Neuer, in ne bi mogel reči, da ni prijazen. Vendar je očitno vesel, da je med njim in stranko še Walter. Neka ženska kupi nekaj morskih plošč in se z moškima želi še malo pogovoriti. Preden je odšla po nakupih, se je lepo uredila, to je očitno. Sveže oprani kostanjevo rdečkasti lasje, decentno naličena, oblečena v krilo iz džinsa in belo majico s kratkimi rokavi. Morda kakšnih petdeset let, morda učiteljica ali kakšna druga državna služba. Dobi ribe in kar še stoji. Za njo nihče več ne čaka v vrsti in Neuer filetira ostriže, ki sva jih ujela. Olupi jim kožo in rožnato bele sijoče kose daje na kup.

»Ste že slišali za umor,« vpraša ženska. Tudi jaz sem včeraj v kavarnici v časopisu prebral novico o tem. Neki moški je tukaj v Holtenu ubil ženo in policija ne ve, kaj bi lahko bil motiv. Moški je počakal na policijo in se ni upiral, sosedje pa so izjavili to, kar tako pogosto izjavijo: »Bila sta prijazna, neopazna človeka.«

Ženska ne odneha. »Gospod Neuer, vi vendar poznate vse tu v bližini? Vam res nič ni prišlo na ušesa? Zakaj jo je ubil? A ste ga poznali?«

»Kaj sploh je to, poznal,« reče Neuer.

»Pa saj vi govorite z vsem, kar leze in gre.« Prekrižala je golene in ob njih je bingljala vrečka z ribami.

»Pa vi?« Ženska pogleda Walterja in Walter odkima in ji ne vrne pogleda.

»Dajte no, gospod Neuer, gospod Walter, pa saj vesta več, kot sta mi povedala.« S prsti se igra z obeskom na verižici, ki ji visi okrog vratu.

Walter reče, ne da bi dvignil pogled: »Mogoče je preveč spraševala.« In ženska izpusti obesek, zledeni ji nasmešek na ustnicah in brez pozdrava odide po majhni brvi na cesto in naprej po svojih opravkih.

Neuer nadaljuje s filetiranjem ostrižev in čez nekaj časa pogleda Walterja, ki sloni na komandni hišici. »Kaj pa je?« reče Walter, Neuer pa samo »fant, fant«, potem pa se oba zarežita, prej deški kot moški smeh. Jaz frcnem ogorek v kanal in v oči mi privrejo solze, kar tako in prvič, odkar me je zapustila Sarah.